

FATA DE LA MARGINEA VIETII

DE ACELAȘI AUTOR

Faruri, vitrine, fotografii, poeme, Cartea Românească, 1980; *Poeme de amor*, Cartea Românească, 1983; *Totul*, poeme, Cartea Românească, 1985; *Visul* (în edițiile următoare *Nostalgiea*), povestiri, Cartea Românească, 1989, Humanitas, 1993; *Levantul*, poem epic, Cartea Românească, 1990, Humanitas, 1998; *Visul chimeric*, studiu critic, Litera, 1991, Humanitas, 2011; *Travesti*, roman, Humanitas, 1994 (a devenit roman grafic în limba franceză); *Dragostea*, poeme, Humanitas, 1994; *Orbitor: Aripa stângă*, roman, Humanitas, 1996; *Dublu CD*, poeme, Humanitas, 1998; *Postmodernismul românesc*, studiu critic, Humanitas, 1999; *Jurnal I*, Humanitas, 2001; *Orbitor: Corpul*, roman, Humanitas, 2002; *Enciclopedia zmeilor*, carte pentru copii, Humanitas, 2002; *Pururi tânăr, înfășurat în pixeli*, publicistică, Humanitas, 2003; *Parfumul aspru al ficțiunii*, audiobook, Humanitas, 2003; *Plurivers*, vol. I și II, poeme, Humanitas, 2003; *Cincizeci de sonete*, poeme, Brumar, 2003; *De ce iubim femeile*, povestiri și audiobook, Humanitas, 2004; *Baroane!*, publicistică, Humanitas, 2005; *Jurnal II*, Humanitas, 2005; *Poeme în garanție*, audiobook, Casa Radio, 2005; *Orbitor: Aripa dreaptă*, roman, Humanitas, 2007; *Dublu album*, poeme, Humanitas, 2009; *O seară la Operă*, poeme, Știința, Chișinău, 2009; *Nimic*, poeme, Humanitas, 2010; *Frumoasele străine*, povestiri, Humanitas, 2010; *Zen: Jurnal 2004–2010*, Humanitas, 2011; *Ochiul căprui al dragostei noastre*, publicistică și proză, Humanitas, 2012; *Fata de la marginea vieții*, povestiri alese, Humanitas, 2014; *Poezia*, Humanitas, 2015; *Solenoid*, Humanitas, 2015; *Peisaj după isterie*, publicistică, Humanitas, 2017; *Știutorii: Trei povestiri din Orbitor*, Humanitas, 2017; *Un om care scrie: Jurnal 2011–2017*, Humanitas, 2018; *Melancolia*, Humanitas, 2019; *Creionul de tâmplărie*, Humanitas, 2020; *Nu striga niciodată ajutor*, poeme, Humanitas, 2020; *Theodoros*, roman, Humanitas, 2022.

Cărțile lui Mircea Cărtărescu au primit cele mai importante premii literare românești, precum și importante premii internaționale: Premiul literar Giuseppe Acerbi, Italia (2005); Premiul internațional pentru literatură de la Vilenica, Slovenia (2011); Premiul internațional pentru literatură al orașului Berlin (2012); Premiul internațional pentru poezie Novi Sad, Serbia (2013); Premiul internațional Spycher-Leuk, Elveția (2013); Premiul La tormenta en un vaso, Spania (2014); Premiul Euskadi de Plata, San Sebastián (2014); Premiul orașului Leipzig pentru înțelegere europeană (2015); Premiul de stat al Austriei pentru literatură europeană (2015); Premiul „Gregor von Rezzori“, Florența (2016); Premiul Leteo, Spania (2017); Premiul „Thomas Mann“ pentru literatură, Lübeck (2018); Premio Formentor de las Letras, Mallorca (2018); Prix Millepages, Vincennes (2019); Prix Transfuge, Paris (2019); Premiul Prozar, Skopje, Macedonia de Nord (2021); Premiul FIL, Mexic (2022).

MIRCEA CĂRTĂRESCU

FATA DE LA MARGINEA VIETII
povestiri alese

 HUMANITAS
BUCUREȘTI

Cu excepția povestirii *Fata de la marginea vieții* (inedită), povestirile cuprinse aici au mai fost publicate de-a lungul anilor în următoarele volume: *Nostalgia* (1993), *Enciclopedia zmeilor* (2002), *Pururi tânăr, înfășurat în pixeli* (2003), *De ce iubim femeile* (2004), *Frumoasele străine* (2010), *Ochiul căprui al dragostei noastre* (2012).

Coperta: Angela Rotaru
Tehnoredactor: Manuela Măxineanu
Corector: Iuliana Glăvan
DTP: Florina Vasiliu, Dan Dulgheru

Tipărit la Bookart Printing

© HUMANITAS, 2014, 2023

Cărtărescu, Mircea
Fata de la marginea vieții: povestiri alese / Mircea Cărtărescu. – București:
Humanitas, 2023
ISBN 978-973-50-8112-6
821.135.1

EDITURA HUMANITAS
Piața Presei Libere 1, 013701 București, România
tel. 021/408 83 50, fax 021/408 83 51
www.humanitas.ro

Comenzi online: www.libhumanitas.ro
Comenzi prin e-mail: vanzari@libhumanitas.ro
Comenzi telefonice: 0723 684 194

Fata de la marginea vieții

Odată, într-un ținut atât de îndepărtat încât nu puteai ajunge acolo decât legând zece vieți una de alta, cum sunt înnodate eșarfele colorate pe care le scoate din gură iluzionistul la circ, trăia o fată ce avea în pântec un mecanism de ceas. Nu era nimic deosebit în asta: toți locuitorii aceluși ținut îndepărtat aveau în pânțele mecanisme de ceas, altfel cum s-ar fi putut mișca? În mâinile și-n picioarele lor creșteau tije subțiri de alamă puse-n mișcare de pinioanele, balanțierele și roțițele dințate din pânțele. Chiar și falca de jos le era acționată de o astfel de tijă proptită-n osul bărbiei, pentru ca acele ființe să poată mânca. Serile vedeai adeseori cum locuitorii acelei țări se adună câte doi, sub cerurile bine lustruite, ca să-și întoarcă ceasul interior unul altuia. Era vai de cei singuri, căci cheița cu care se strângea arcușorul o aveau între omoplați, ieșindu-le ca două aripioare aurii din piele, așa că n-o puteau apuca nicidecum cu brațele lor scurte și degetele lor stângace.

Dacă fata despre care-am vorbit nu se distingea de compatrioții ei prin mecanismul de ceas din pântec, prin ce era totuși ea specială, de vreme ce a ajuns eroină de povestire? Prin nimic. De fapt, toți locuitorii acelei mici

lumi erau eroi de povestire. Fiecare dintre ei era ales de câte un scriitor dintr-un ținut îndepărtat ca erou principal, aceasta era viclenia lor, adaptarea lor pentru supraviețuire: își atrăgeau într-un fel sau altul scriitorii din alte ținuturi pentru ca, ajunși personaje de povestire, să devină nemuritori.

Felurile în care procedau erau foarte diferite: unii își detașau pur și simplu o rotiță dințată din mecanism și-o rostogoleau de-a lungul celor zece vieți în direcția în care simțeau că așteaptă, încă nenăscut, scriitorul. Șchiopătau ei un pic după aceea, dar uneori merita. O dată din nenumărate încercări, rotița ajungea la autorul care, pomenindu-se cu ea-n palmă, ca un mic și delicat titirez de alamă, nu mai avea decât să-și aștepte bătrânețea și moartea. Renăștea în viața a doua, în care regăsea rotița în cine știe ce ladă de gunoi sau geantă cu vechituri, sau lădiță de scule plină de călți unsuroși, apoi într-a treia, a patra și așa mai departe, până ce în fine reușea să se nască în ținutul îndepărtat ca să-și cunoască personajul. După ce-l întâlnea și-l cerceta pe toate fețele, se-ntorcea pe firul vieților, în răspăr, asemenea somonilor ce-și depun icrele și lapții în amonte, ca să ajungă iar în lumea sa și să se pună pe scris.

Alții trimiteau, din viață-n viață, cum trimiți ceva din mână-n mână, diverse lucrușoare ce puteau intriga: un borcănel cu enibahar, o linguriță cu o frumoasă șiră a spinării desenată pe coadă, un iadeș cu cele două coarne înfășurate în poleială de ciocolată, roză și violetă, o castană în frumosul ei vestmânt verde cu țepi sau o meșă din pro-

priul lor păr, mult mai frumos decât părul oamenilor. Cu puțin noroc, căci pe parcursul vieților puteai da peste hrăpăreți care păstrau obiectul în loc să-l dea mai departe, și mesajele acestea ajungeau la destinatar.

În cazul meu a fost altfel. Fata, crescând mare și fiind sfioasă din fire, n-a găsit multă vreme pe cineva ca să-i rotească cheița dintre omoplați. De aceea, devenea din zi în zi mai lentă în mișcări, pe măsură ce arcușorul i se desfășura în pântec. Atât de larg crescuse bucla lui asimptotică, încât începuse să se zărească inestetic prin pielea întinsă a burții, și doar când s-a întâmplat asta fata, destul de nepăsătoare de obicei, s-a hotărât să facă, în sfârșit, ceva. Cu multă istețime a inventat un sistem de pârghee cu cleștișor la capăt cu care reușea să apuce urechile cheiței și să le întoarcă, greoi, în sensul dorit. La început, fata se bucurase, dar curând a observat că acest procedeu avea și efecte neplăcute: cele două urechiușe ale cheiței aurii se întinseseră atât de mult de cât trăsesse cleștișorul de ele, că deveniseră niște aripi mari și pline de nervuri, ca aripile de libelulă. Cu ele fata putea să zboare deasupra lumii ei și-și dădu seama astfel că ea nu era sferică, asemenea ținuturilor de unde veneau scriitorii, ci plată, netedă și nesfârșită. Toate celelalte lumi se aflau fie deasupra, fie dedesubtul acestei pielice întinse cât vedeai cu ochii.

Zburând deasupra ținutului ei, fata a întâlnit într-o zi un nor, singurul din acea lume, ca o gigantică beza deasupra mării infraroșii ce se-ntindea către sud. Norul mirosea puternic, trimitea în jur un fel de raze de parfum ce impregnau toate ființele ce treceau prin preajmă. Dar

nici o ființă din acea lume nu putuse zbura înainte ca fata să fi descoperit zborul. Fata se opri pe nor și tot trupul i se impregnă de o mireasmă de floare de oleandru. Firește, în acea lume nimeni nu avea oleandri pe treptele casei, în ghivece mari de ceramică, dar mireasma era aceeași cu a oleandrilor din lumea mea.

Fata s-a-ntors printre semeni, unde s-a trezit și mai singură, și mai izolată ca înainte. Nu doar că nimeni nu i-ar mai fi răsucit în veci cheița dintre omoplați, dar mireasma cea nouă și nemaîntâlnită era insuportabilă semenilor ei. Știu atunci că soarta îi era pecetluită. Firește, avea să ajungă și ea personaj de povestire, căci asta era soarta tuturor, avea să rămână și ea nemuritoare, dar ca personaj negativ, ca o ființă care duhnește, de care nu se poate nimeni apropia. Blestema și zborul, și norul, singurul de pe bolta lustruită: cum de nimerise tocmai ea pe fața lui înmiresmată?

Dacă fata a ajuns totuși personajul fermecat al acestei povestiri e din motivul că, întâmplător, mireasma de oleandru din lumea mea e cel mai dulce, mai pătrunzător, mai de neuitat parfum pe care nările îl pot simți vreodată, parfumul dragostei, al nostalgiei și al fericirii. După alte câteva anotimpuri, ce se roteau nu după vreme, ci după cele patru gânduri ce se perindau în mințile tuturor, fata simți că sosise timpul să-și găsească și ea scriitorul. Date fiind infirmitățile ei, nu-și făcea iluzii: avea să fie un biet autor dintr-o lume prizărită, pe care oricum n-avea să-l citească și să-l iubească nimeni. Dar cum fata era sfoasă din cale-afară, situația îi convenea: nu-i trebuia decât un

strop de nemurire. Dacă un singur cititor ar fi parcurs povestea ei, ar fi fost mulțumită, s-ar fi străduit să facă față, în rolul ei respingător, chiar și numai pentru el.

M-a simțit sau presimțit deodată, cu organul ei special, produs al evoluției de milenii, cum stăteam într-o seară în cămăruța mea cu păianjeni la colțuri, privind abătut în focul din șemineu, autor sărac, fără har și necunoscut. I-am părut potrivit să-și unească destinul scriptural cu al meu. Își mângâie cu gesturi mecanice motanul, care-avea și el un mecanism de ceas în pântec și o cheiță-n spinare, pe care stăpâna i-o întorcea cu sfințenie seară de seară, și se gândi la mesajul pe care-ar fi putut să mi-l trimită de-a lungul celor zece vieți rituale.

Ar fi putut fi un cuvânt, un singur cuvânt, care să facă obsesia a zece vieți în zece trupuri diferite, ar fi putut fi chiar motanul ei, ar fi putut fi un strop din marea infraroșie dinspre sud. Ar fi putut fi orice, o brățară din cărăbuși metalici, înțepați cu acul, o mică sculptură în ruj, o frunză de copac invizibil. Până la urmă fata își tăie o șuviță din părul ei mult mai frumos decât al oamenilor și, așezând-o în palmă, o suflă ușor în direcția în care, nenăscut încă, mă aflam eu, scriitorul. Instantaneu, șuvița răspândi mireasmă de oleandru în jurul ei, care o clipă se văzu sclipind, ca niște firisoare de funigei, în aerul de sticlă moale al acelei lumi. Fiindcă nimic în univers nu poate depăși viteza cu care trece viața, șuvița avea să-mi ajungă abia după scurgerea a zece vieți, și-ntr-adevăr, într-un viitor foarte îndepărtat, stând însingurat, bătrân și bolnav lângă șemineu, în iarna adâncă a orașelului meu, și gândindu-mă la

cât de prostește mi-am risipit talentul și viața, am simțit deodată în nări mireasmă dulce, tandră, răvășitoare de oleandru, și pe dosul palmei stângi mi s-a lăsat, ușoară ca puful de pădăie, o buclă de păr mult mai frumoasă decât a femeilor din lumea noastră.

N-aș putea spune când au trecut anii ce-mi mai rămăseseră de trăit. Am murit destul de curând într-un spital al săracilor, fără nimeni la căpătâi, ținând în pumn, și luând-o cu mine în mormânt, șuvița parfumată. Apoi am renăscut în pântecul unei femei de dincolo de cercul polar, din Rusia nesfârșită, și mi-am trăit toată adolescența printre ghețuri. Am regăsit șuvița la vârsta de treizeci de ani, în pântecul unui cașalot pe care tocmai, plin de sânge și spermanțet, îl spintecam pe puntea vasului de pescuit. Am înghețat, după ani, cu șuvița mirosind a oleandru în pumn, și-am rămas înghețat, până azi, în adâncul Siberiei, lins de vânturi și adulmecat de urșii polari, dar între timp am renăscut în familia unui hamal din Laos, al optulea copil dintre cei paisprezece câți avea. Am întâlnit mireasma de oleandru în părul unei femei europene pe care-am cărat-o cu ricșa prin piață și, pentru că n-a vrut să-mi dăruiască o șuviță din părul ei, i-am smuls-o și-am fugit cu ea-n pumn, și astfel m-a găsit moartea, împușcat de cruzii polițiști din acea țară. Am renăscut apoi ca femeie, am fost când fericită, când nefericită în biroul meu din Aukland, și am avut o fetiță care a devenit soră de caritate în Noua Guinee. Când s-a născut, sala de naștere s-a umplut de miros de oleandri. Niciodată nu i l-au putut

scoate din piele. Spre sfârșitul vieții am fost mai mult nefericită decât fericită și de aceea mi-am luat singură viața, în pumn cu o șuviță din părul fiicei mele pentru totdeauna înstrăinate. Am fost apoi psihanalist la Graz, șlefuitor de diamante la Bruges, călăuză în Peru, vânător de tigri cu colți în adâncul preistoriei, am fost și unul dintre oamenii sfinți din Cartea lui David, care vorbeau în limbi necunoscute și profeteau pe drumuri pline de praf. Ultima viață care mi s-a dat de parcurs în drumul atât de lung și de greu către fata din depărtare a fost mai stranie decât toate celelalte. Am fost, în ea, alchimist în slujba unui rege nebun. Am produs aur din plumb și am concoctat, pentru el, din ierburi culese pe lună plină, elixirul tinereții. Așteptam să se facă lună plină și atunci îmi luam zborul, mă ridicam către lună ca-n vis și, odată ajuns într-unul dintre craterele ei, în umbra sa ca o unghie neagră ca smoala, culegeam repede un mănunchi de buruieni și mă grăbeam să cobor cu el, în zbor planat, pe pământ, unde mă aștepta răsplata regească: un pumn întreg de briliante. Dar cariera mi s-a curmat în noaptea când, ajuns pe lună pentru a suta oară, am deslușit în umbra craterului un crâng ce nu părea de buruieni obișnuite, din cele ce dădeau timpu-napoi și îndreptau ridurile. Era un crâng de oleandri-nfloriți, ce răspândeau miros dumnezeiesc pe toată fața vizibilă a astrului nocturn. Erau sute, mii de oleandri cu frunze ascuțite și inflorescențe roze, cu gurile lor exhalând parfum, vizibil ca un lichid colorat ce difuzează în mare. Am coborât chiar în mijlocul lor și-am

hotărât să rămân acolo, căci niciodată nu fusesem mai fericit. Am murit acolo, pe lună, în mijlocul inflorescențelor exuberante, în pumn cu o șuviță de păr nepământean pe care-o găsisem agățată de-o creangă.

Și m-am găsit deodată la capătul drumului, rătăcind pe unul dintre drumurile lumii plate în care, într-un ținut îndepărtat, mă aștepta fata care avea să-mi fie personaj. Cei de-aici m-au văzut născându-mă din pântecul unei femei, unde fusesem întâi un ou invizibil, apoi un embrion, apoi venisem pe lume ca prunc, apoi copil, crescând mereu și devenind adolescent, apoi bărbat tânăr, dar de fapt creșterea mea era doar efectul perspectivei, căci veneam de departe și mă apropiasem de ei încetul cu încetul, crescând aparent cu câțiva centimetri pe an. Îmi amintesc și acum cu neplăcere înțepăturile și tăieturile suferite în pântecul noii mele mame din cauza roțițelor și arcușoarelor de care pântecul ei era plin.

Într-un târziu, după nenumărate aventuri, călăuzit de instinctele mele de scriitor, căci avem și noi mecanismele noastre de supraviețuire, chiar dacă ele nu urmăresc neapărat și în toate cazurile nemurirea, am sosit în fața casei fetei, la marginea pâlcului de locuințe așezate pe buza unei gropi uriașe, cu pereții dintr-o substanță asemenea calcedoniei. Copaci trebuie să fi existat printre case, dar erau invizibili pentru ochii mei. Doar fructele lor de culorile cele mai fragede și mai intense pluteau în aer unde trebuie să fi fost crengile, iar insecte mari cât o statură de om, cu ochi inteligenți, se cățarau după ele pe bânuite coloane de aer.

Cuprins

Fata de la marginea vieții	5
Petruța	16
Cerceluși	25
Ruletistul	32
Povestea micuței poete Vasiliska	63
Pontus Axeinos	74
Cu urechile pe spate	96
Zaraza	103
Seara care cade	113
Bucureștiul meu	119
Nabokov la Brașov	134
Diavolul de hârtie	148
Povestea Animicștiutorului	157
Ochiul căprui al dragostei noastre	168
Antrax	177
Cartea magică a tinereții mele	216
Bomba de aur	220
Jurnal cu Darwin	227
Tahistoscop	234
Irish cream	243

Povestea doftorului Chung	255
Ada-Kaleh, Ada-Kaleh... ..	265
A patra inimă	285